

PANDA ČERVENÁ (*Ailurus fulgens*) V ZOO ÚSTÍ NAD LABEM

Roman NEŠETŘIL

Chov pandy červené v ústecké zoologické zahradě začal v listopadu roku 1996 příchodem dvou samiček. Pacha a Trusca byly ve věku 17 měsíců a obě pocházely ze Zoo Barcelona. Proslulou se stala zejména Trusca, která z nového výběhu utekla začátkem roku 1997 po necelých dvou měsících pobytu na severu Čech. Drobné zvíře se nepodařilo ani přes rozsáhlou pátrací akci nalézt a odchytit v areálu zoologické zahrady. Posléze byla do hledání vzácné samičky zapojena i široká veřejnost, což se ukázalo jako velmi prozíravé. 11. ledna 1997 byla díky upozornění projíždějícího řidiče nalezena a odchycena nedaleko břehu řeky Labe. Na své pouti překonala rušnou silnici i hlavní železniční trať do Německa. Několik týdnů po svém nedobrovolném návratu potom trávila Trusca na zimovišti.

Následující dva roky byly obě samičky spolu v přírodním výběhu, kterému dominuje vzrostlý akát. Ten je také oblíbeným místem pandího odpočinku, a to čím výše, tím lépe. Průběžně probíhaly snahy o výměnu jedné samičky za samce tak, aby se sestavil perspektivní chovný pár. 23. září 1999 uhynula Pacha a Trusca na čas v Ústí nad Labem osiřela.

Vytouženého samce se jak ona, tak i její chovatelé dočkali v říjnu 2000. Z italského Parco natura viva Bussolengo byl koordinátorkou chovu do Ústí nad Labem přidělen samec Sole narozený 18. 6. 1997, tedy takřka na den přesně o dva roky mladší než Trusca. Bylo zřejmé, že po krátkém počátečním seznamování v sobě pandy našly zalíbení a brzo proběhlo také páření. Jeho výsledkem bylo první mládě pandy červené na území České republiky. 20. června roku 2001 se narodil sameček, posléze pokřtěný jménem Shiroshima. Díky výborné práci chovatelů probíhal vzácný odchov relativně bez velkých problémů. 24. srpna se uskutečnila první kontrola zdravotního stavu v porodní boudičce. Bylo zjištěno pohlaví, váha přibližně 2 kg a shledáno, že mládě je v dobrém stavu bez jakýchkoliv zdravotních problémů. Druhá kontrola proběhla 11. září 2001 se stejným výsledkem. Mládě tehdy stále ještě neopouštělo boudičku a bylo zcela závislé na Trusce. Přesně o měsíc později bylo varováno, že malý sameček již boudičku postupně opouští až na několik hodin denně. 29. října bylo provedeno odčervení, očkování a čipování. Zdálo se, že je vše v pořádku. Začátkem roku byl tento odchov oceněn třetím místem v soutěži Odchovek roku v kategorii savci. Zajímavostí je, že na druhém místě se tehdy umístilo mládě lenochoda dvouprstého, rovněž odchované v Zoo Ústí nad Labem. Bohužel, v létě následujícího roku byly pozorovány vleklé zdravotní potíže jak u mláděte, tak u samičky. U obou nastal rapidní úbytek váhy a jejich zdravotní stav se přes veškerou veterinární péči stále zhoršoval. 28. července 2002 byla Trusca nalezena ve výběhu mrtvá, Shiroshima jí přežil o necelé dva měsíce. Pitva prokázala napadení kryptosporidiovou infekcí. Tuto pohromu přežil, i když také s určitými problémy, pouze Sole.

Na dlouhé čtyři roky pak zůstal ve výběhu sám, neboť přidělení další nepříbuzné chovné samice se ukázalo jako velký problém. Teprve 18. května 2006 jsme se opět dočkali. Z belgické Zoo Antwerpen k nám byla dopravena samička Geena, stará pouhých 11 měsíců. Věkový rozdíl mezi Geenou a Solem je skoro 8 let. Počátek jejich soužití nebyl jednoduchý. Geena neprojevovala ze změny prostředí žádnou radost a poměrně brzo napodobila svojí předchůdkyni Truscu a i přes zabezpečení elektrickým ohradníkem z výběhu utekla. Přestože se jednalo o víkendový den, podařilo se zorganizovat velkou pátrací akci s dobrým koncem. Geena byla objevena v koruně vysokého stromu nedaleko výběhu pony shetlandských, tedy skoro na druhém konci zahrady. Dramatický byl odchyt mrštného zvířete, kdy se uplatnila i horolezecká technika a na závěr rovněž zkušenosti fotbalového brankáře. Podobně jako Trusca, i Geena si poté odbyla před svým návratem do výběhu krátký čas na zimovišti. Po

svém návratu byla pod stálým dohledem, což se vyplatilo. Geena totiž ve svých pokusech o útěk neustávala, díky hlídkám se jí podařilo chytit v těsné blízkosti výběhu. Proběhla instalace dalšího ohradníku a napětí bylo postupně zvyšováno až na neuvěřitelných 9000 voltů. Více mají ve svém ohradníku pouze lvi! I nadále se u výběhu střídaly hlídky, které zaznamenávaly nájezdy Geeny k ohradníku a rány proudem. Postupně se zvíře se svým novým prostředím smířilo a jak ona, tak Sole si vytvořili vlastní teritorium, které vzájemně respektovali. Nutno podotknout, že Sole od začátku nezavdával žádné příčiny ke konfliktům a snahy Geeny o útoky pouze se zájmem z povzdálí sledoval.

Velká změna nastala počátkem roku 2007, kdy Geena dosáhla věku 18 měsíců, tedy pohlavní dospělosti. Geena se sama začala k Solemu stále více přibližovat a vyhledávat jeho společnost. Byly pozorovány známky první říje a posléze i páření. Vystala otázka, jestli při velmi nízkém věku samičky bylo páření úspěšné a dojde k zabřeznutí. Odpověď dal 8. červenec, kdy chovatelé objevili v boudičce, ze které Geena již několik dní nevycházela, malá pandí dvojčátka. Okamžitě se dospělo k rozhodnutí, že odchovu se nechá přirozený průběh, což je v souladu s tendencí ústecké zoo, která se praktikuje u všech zvířat. Pandám byl dopřán absolutní klid a otázka zněla, jestli Geena své první mateřské povinnosti zvládne. Narození mláďat se samozřejmě úzkostlivě tajilo nejen před novináři a veřejností, ale i před většinou nezainteresovaných zaměstnanců zoologické zahrady. Pouze chovatelé občas zkontrolovali při úklidu výběhu, jak se vše vyvíjí. Zpočátku měla mláďata kávové zbarvení, po několika dnech je začala Geena občas přemísťovat do jedné z celkem pěti instalovaných budek. Pokud bylo velké vedro, používalo se ve výběhu rošitko k ochlazení a ovlhčení vzduchu. Pandy červené lépe snášejí chladnější počasí. 10. srpna mají mláďata stará něco málo přes jeden měsíc barvu fretky, vidí a sama se pohybují v prostoru boudičky. 21. srpna se již zbarvují jako dospělé pandy a je zpozorován rozlišovací znak - jedno z mláďat má světlejší obličej. 26. září je provedena první veterinární prohlídka, mláďata jsou odčervena, očkována a očipována. Prohlídka pohlaví určuje, že se jedná o dva samečky. Proti odchycení a kontrole se mláďata urputně brání, zoolog Pavel Palička si musí nasadit pořádné rukavice a čelit zuřivým výpadům. Mláďata také vydávají zvláštní zvuky připomínající psí štěkání. 12. října jsou poprvé a poté víceméně pravidelně viděna venku. Je jasné, že se unikátní odchov dvojčat pandy červené, první v České republice, zdařil. Proto se celá záležitost konečně zveřejní a pandata se stávají středem pozornosti nejdříve novinářů a fotografů, posléze široké veřejnosti. I nadále občas vydávají štěkavé skřeky, pokud chtějí varovat a v případě ohrožení volají matku vysokým jemným pískotem. Zcela přecházejí na běžnou stravu dospělých pand červených. Tu v ústecké zoo tvoří především bambus, který se úspěšně díky zahradnickému oddělení pěstuje v areálu zoo, dále měkké plody jižního a sezónního ovoce, čím sladší, tím více pandím klukům chutná. O tom, že jsou to přece jenom šelmičky, se občas přesvědčí některé z divokých ptáčat, pokud nedopatřením zalétnou do pandího výběhu. A stejně jako jejich rodiče se rádi nechají od svých chovatelů uplatit pískotem nebo ovocnou přesnídávkou. V průběhu listopadu je pozorován velký váhový úbytek a celkové zeslabení u Geeny. Je jasné, že náročný odchov se na zdravotním stavu mladé samičky podepsal. Geena je převezena na zimoviště, kde se jí dostává speciální péče a léčby. Postupně začíná sílit a ustávají občasné ztráty pohyblivosti, zejména u zadních končetin. Přesto je rozhodnuto Geenu zatím nevracet zpět do výběhu, blíží se říje a vzhledem k náročnosti prvního odchovu je v zájmu jejího zdraví rozhodnuto nepokoušet se tentokrát o další mláďe. Dvojčata jsou již zcela soběstačná a zdá se, že jim nepřítomnost matky nijak nevadí. Postupně se skamarádí se svým otcem Sole a rádi jej zapojují do svých bujných hrátek. Je zvláštní, že Sole i přes poměrně vysoký věk tyto hrátky akceptuje a občas dovádí jako by sám byl mláďe.

Koncem roku probíhají slavnostní křtiny. Čestné kmotry, mladé herečky Zuzana Vejvodová a Andrea Elsnerová, vybírají pro dvojčata jména známých „šikulů“ z televizních Večerníčků.

Pat a Mat, lepší jména pro pandí kluky si snad ani nejde představit. V zimní sezoně jsou bezesporu největší atrakcí ústecké zoo.

Je jasné, že Pat a Mat za čas ústeckou zoo opustí a půjdou napomáhat záchraně svého druhu jinde. Přejeme jim, ať se jim dobře daří, ať naleznou vhodné životní partnerky a ať si někdy vzpomenou na své chovatele Pepína Veselského, Alenu Hippmannovou a Patrika Matějů, bez jejichž skvělé a obětavé práce by se opravdu neobešli. Zároveň doufáme, že v dalším říjnovém období se Geena a Sole pokusí o další exceletní odchov.